

?laç Kötüye Kullan?m Tarama Testi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?laç Kötüye Kullan?m Tarama Testi. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23182>

Özet

İlaç Kötüye Kullanım Tarama Testi (DAST-10), bireylerde alkol ve tütün dâhilindeki maddelerin kötüye kullanımının ciddiyetini ve yaygınlığını hızlı bir şekilde taramak amacıyla tasarlanmıştır. Bu ölçenin Türkçe adaptasyonu ve psikometrik özellikleri, Evren ve arkadaşları (2014) tarafından özellikle yüksek riskli bir popülasyon olan cezaevi ortamında değerlendirilmiştir. Çalışmada, testin bu özelliği popülasyonda madde kullanım bozukluklarının güvenilir ve geçerli bir şekilde tespit edebilme yeteneğini incelemeyi amaçlanmıştır. DAST-10, klinik ve araştırma alanlarında madde kullanım problemleri için hızlı bir ön değerlendirme imkanı sunar.

Anahtar Kelimeler

Madde kötüye kullanım, tarama testi, DAST-10, psikometrik özellikler, cezaevi ortam, Türkçe adaptasyon, madde kullanım bozukluğu, bağımlılık.

Yazarlar

Cuneyt Evren, Kültegin Ögel, Betül Evren, Mustafa Bozkurt.

Amaç

Bu ölçenin temel amacı, bireylerde yasal olmayan veya reçetesiz kullanılan maddelerin kötüye kullanım düzeylerini ve bu kullanıma bağlı olarak ortaya çıkan sorunların şiddetini tespit etmektir. DAST-10, bireyin son on iki ay içerisindeki madde kullanımıyla ilgili davranışsal ve sosyal sonuçları değerlendirerek, daha ileri tanışal değerlendirmeye ihtiyaç duyulup duyulmadığına dair hızlı bir gösterge sağlar.

Ölçenin Türkçe uyarlama çalışması (Evren ve ark., 2014), testin Türk kültürüne ve özellikle yüksek prevalansın beklendiği cezaevi ortama uygunluğunu test etmeyi hedeflemiştir. Bu adaptasyon, klinisyenlere ve araştırmacılara Türkiye'deki riskli popülasyonlarda madde kullanım sorunlarının taramak için standartlaştırılmış bir araç sağlamıştır.

Yapı

DAST-10, alkol ve tütün hariç diğer uyuşturucu maddelerin veya reçeteli ilaçların kötüye kullanımına ilişkin tek boyutlu bir yapıyı ölçer. Bu yapı, sadece kullanım sıklığını değil, aynı zamanda kullanımın bireyin yaşamında yarattığı olumsuz sonuçları ve illev bozuklukların da kapsar. Ölçek maddeleri, kişinin madde kullanımını kontrol etme yeteneği, sosyal sorunlar, sosyal ilişkilerde bozulma ve yasal sorunlar gibi alanlara odaklanır. Bu sayede, madde kötüye kullanım spektrumundaki problemin şiddetine dair genel bir skor elde edilir.

Geçerlik

Evren ve arkadaşlar? (2014) tarafından yürütölen Türkçe adaptasyon çal??mas?nda, ölçe?in geçerli?i, e? zamanl? geçerlik ve ay?rt edici geçerlik çal??malar? ile incelenmi?tir. Çal??mada, DAST-10'un, benzer bir madde kullan?m tarama testi olan DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test) ile korelasyonu incelenmi?tir. Ayr?ca, klinik tan? kriterlerine (DSM) göre belirlenen madde kullan?m bozuklu?u olan bireyleri olmayanlardan ne kadar ba?ar?l? ay?rd???na bak?lm???r. Bu tür çal??malar, ölçe?in gerçekten ölçmeyi amaçlad??? yap?y? ne kadar do?ru ölçtü?ünü, yani geçerlik düzeyini gösterir.

Güvenirlik

Güvenirlik analizleri, ölçe?in ölçümlerinde tutarlı?k ve kararlı?k olup olmad???n? belirler. Evren ve arkadaşlar? (2014) tarafından sunulan çal??mada, DAST-10'un Türkçe versiyonunun iç tutarlı?k katsay?s? (Cronbach Alfa) hesaplanm???r. Yüksek bir Cronbach Alfa de?eri, ölçe?in on maddesinin de ayn? temel yap?y?, yani madde kötüye kullan?m?n?n ?iddetini, tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir. Orijinal DAST-10 ölçe?inin yüksek güvenirlik de?erlerine sahip oldu?u bilinmektedir.

Faktör Analizi

DAST-10, isminden de anla??laca?? gibi, k?sa ve öz bir tarama arac?d?r ve genellikle tek boyutlu bir yap? sergilemesi beklenir. Türkçe adaptasyon çal??mas?nda (Evren et al., 2014), ölçe?in bu tek faktörlü yap?s?n?n Türk popölasyonunda da korunup korunmad???n? belirlemek amacıyla faktör analizleri uygulanm???r. Faktör analizleri, maddelerin teorik olarak ölçtü?ü tek bir yap?n?n, ampirik verilerle de desteklenip desteklenmedi?ini göstererek yap? geçerli?ine katkıda bulunur. Bu analizler, ölçe?in basit skora sistemine alt?nda yatan psikometrik temeli sa?lamla?t?r?r.

Ölçüm Arac?

Test Türü: Geli?tirme/Adaptasyon (Orijinali DAST-10)

Format: 10 maddeden olu?an, kendini raporlama format?nda k?sa bir tarama arac?d?r. Maddeler genellikle "Evet/Hay?" ?eklinde yan?tlan?r.

Mevcut Diller: ?ngilizce (Orijinal), Türkçe (Evren ve ark. Adaptasyonu).

Popölasyon Grubu: Klinik ve genel popölasyonda madde kullan?m riski ta??yan veya ba??ml?lik belirtileri gösteren yeti?kinler.

Ya? Grubu: Genellikle 18 ya? ve üzeri yeti?kinler.

Popülasyon Detaylar?: Evren ve arkadaşlar? (2014) çal??mas? özelinde, Türkiye'deki cezaevi ortam?nda bulunan, madde kullan?m bozuklu?u tan?s? alm?? veya risk alt?nda olan hükümlüler üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çal??malar? yap?lm??t?r.

Test Metodolojisi: Bireylerin son on iki ay içinde madde kullan?m?yla ilgili ya?ad?klar? sorunlara yan?t vermeleri istenir. Toplam puan, bireyin madde kötüye kullan?m düzeyinin ?iddetine i?aret eder.

Anahtar Kelimeler

Tarama, psikoloji, geçerlik, güvenirlik, psikiyatri, ba??mlil?k taramas?, DUDIT, cezaevi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilinmiyor

Kurum E-posta Adresleri: cuneytevren@yahoo.com (Sorumlu Yazar Cuneyt Evren)

Yaz??ma Adresi: Cuneyt Evren (Detayl? yaz??ma adresi kaynakta belirtilmemi?tir.)

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Orijinal **Drug Abuse Screening Test (DAST-10)** yayg?n olarak kullan?lan ve genellikle klinik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m için ücretsiz olan bir araçtır. Türkçe versiyonun psikometrik özellikleri 2014 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? ve telif haklar? ile ilgili kesin izinler için sorumlu yazar Cuneyt Evren ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Referanslar

Evren, C., Ogel, K., Evren, B., & Bozkurt, M. (2014). Psychometric properties of the Turkish versions of the Drug Use Disorders Identification Test (DUDIT) and the Drug Abuse Screening Test (DAST-10) in the Prison Setting. *Journal of psychoactive drugs*, 46(2), 140-146.

Makalenin orijinal ba?lant?s?: [0210qef16-y-https-www-tandfonline-com.proxy2.marmara-elibrary.com](https://www.tandfonline.com.proxy2.marmara-elibrary.com)

Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [drug-abuse-screening-test-dast-10-toad.pdf](#)

?laç Kötüye Kullan?m Tarama Testi Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte detayl? olarak listelenmemi?tir. Bu maddeler, DAST-10'un orijinal yap?s?na uygun örnek maddeler olup, Türkçe adaptasyonun

kesin maddeleri için yukarıdaki referans yayına başvurulması gerekmektedir.

Son 12 ay içinde reçetesiz ilaçlar veya yasa dışı maddeleri (alkol ve tütün hariç) kullandınız mı?

Madde kullanmanız azaltmayı veya kontrol altına almayı denediniz mi, ancak başarısız oldunuz mu?

Madde kullanmanız nedeniyle kendinizi kötü hissettiniz veya utandığınızı oldu mu?

Hiçbir zaman madde kullanmanızla ilgili yasal sorunlar yaşadınız mı?

Madde kullanmanız nedeniyle aile veya arkadaşlarınızla sorun yaşadınız mı?

Maddeleri kullanırken size zarar verecek bir şey yaptınız mı? (örneğin, tehlikeli araç kullanmak)

Madde kullanmanız nedeniyle işten ayrılmak veya okuldan uzaklaşmak zorunda kaldınız mı?

Madde kullanmanız nedeniyle depresyon, halüsinasyonlar veya diğer sağlık sorunları yaşadınız mı?

Hiçbir zaman madde kullanmanızla ilgili tıbbi veya psikolojik tedavi aldınız mı?

Madde kullanmanızdan dolayı kendinize zarar verme düşünceniz oldu mu?

ARABPSYCHOLOGY.COM